

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКСПЕРТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

етапі вилучені сліди дозволяють висувати версії та визначати напрями дослідження, на подальшому – дозволяють якісно та більш ефективно проводити СРД, НСРД та інші процесуальні дії; на заключному – є базою для направлення провадження до суду.

Список використаних джерел:

1. Бахін В. Як розкриваються злочини (криміналістика у питаннях та відповідях): посібник / В. Бахін, В. Гончаренко. К.: Хрещатик, 1996. 199 с.
2. Біленчук П.Д. Криміналістика: підручник [для слухачів, ад'юнктів, викладачів вузів системи МВС України] / П.Д. Біленчук, О.П. Дубовий, М.В. Салтевський, П.Ю. Тимошенко; за ред. акад. П.Д. Біленчука. К.: Атіка, 1998. 416 с.
3. Синчук В.Л. Кореляційні залежності між елементами криміналістичної характеристики та їх використання у методиці розслідування вбивств: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Василь Людвигович Синчук. Х., 2004. 228 с.

Бідняк Ганна Сергіївна,
кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри
криміналістики, судової медицини
та психіатрії
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ВИЯВЛЕННЯ ОЗНАК ПІДРОБКИ ДОКУМЕНТІВ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВИХ ОБОВ'ЯЗКІВ

Під час протидії злочинності поліція наряду з новітніми досягненнями науки та техніки може застосовувати законні заходи, серед яких перевірка документів. Виконуючи свої функціональні обов'язки поліцейські стикаються з різноманітними документами, виконаними різними способами, на різних бланках. Для того щоб працівники повною мірою могли використати інформацію, що в них міститься, необхідні знання в певній галузі. Однак, не завжди є можливість відразу перевірити інформацію, що міститься в представлених документах, за різними причинами (відсутність даних в обліках, відсутність часу, потрібного на перевірку, технічні ускладнення функціонування облікової бази тощо). В таких випадках знання щодо правил виготовлення бланків та заповнення реквізитів документів набувають ще більшого значення. В якості підґрунтя виступає закріплення в чинному законодавстві перевірки документів особи

як превентивний поліцейський захід. Серед причин, за якими поліцейські проводять перевірку документів, можна зазначити необхідність встановлення особи, зовнішньо схожої на розшукувану, безвісно зниклу, яка вчинила правопорушення, володіє речами, на використання яких потрібен дозвіл тощо.

Опитуванням працівників підрозділів ОВС встановлено, що в своїй діяльності здебільшого вони проводять огляд таких документів: водійське посвідчення, свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу, паспорт громадянина України, закордонний паспорт громадянина України, паспорт громадянина іншої країни, медична довідка, довіреності, пенсійне посвідчення, посвідчення учасника бойових дій тощо. Таким чином, працівники Національної поліції частіше стикаються з документами, виконаними на бланках встановленого зразку, виконаних на державних поліграфічних підприємствах або на приватних друкарнях за державним замовленням.

Отже, огляд будь-якого документу починається з вивчення бланка документу та правильності заповнення його реквізитів.

Бланк документа – це друкована стандартна форма будь-якого документа, що заповнюється окремо конкретними даними. Реквізити – це обов'язкові елементи, які повинні міститися в документі для визнання його дійсним (справжнім) [2, с. 380].

При перевірці бланка документу слід звернути увагу на його обкладинку, папір, з якого виготовлені сторінки, друкарський текст, основні та фонові зображення (захисна сітка, стилізовані візерунки, портрети), лінії графлення, мікротекст та інші захисні елементи (водяні знаки, мікроволокна, елементи, що нанесені спеціальною фарбою).

Слід відмітити, що під час виготовлення бланків документів використовуються тільки друкарські форми. Основними вважають форми плоского, високого та глибокого друку. Використовують також і інші спеціальні технології (райдужний друк, орловський друк, лазерне гравіювання тощо). Але обов'язково повинно бути поєднання двох і більше видів друку [3, с.146].

Серед сучасних способів підробки бланків документів можна виділити дві групи: використання копіювально-розмножувальної техніки та використання поліграфічного друку. В першому випадку використовуються різноманітні види принтерів, доступ до яких є вільним і не потребує наявності ні спеціальних навичок в користуванні, ні великих матеріальних витрат на придбання. Використання таких технологій дозволяє протягом короткого проміжку часу виготовити будь-яку кількість екземплярів. Проте, слід зазначити, що бланки документів, виготовлені таким способом, за наявності певних знань легко відрізнити від справжніх за певними ознаками.

Так, струменево-крапельний принтер наносить зображення, які розрізняють за наявністю крапок-«клякс» різного кольору.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКСПЕРТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

При виготовленні документу за допомогою лазерного принтеру зображення формується за рахунок магнітного порошку (тонеру), який має характерний блиск та з часом осипається.

На сьогодні розповсюджене використання термосублімаційного друку, який відрізняється від інших способів нанесенням зображення барвником, доведеного дією високих температур до газоподібного стану. В результаті забезпечується плавний перехід кольорів, без растрових точок.

Друга група способів підробки бланку документу полягає в використанні окремих видів поліграфічного друку, доступ до яких є в приватних друкарнях. Найчастіше це плоский та високий друк, але неозброєним оком їх важко розрізнити навіть фахівцю. В таких випадках слід звернути увагу на інші ознаки. Так, в підроблених бланках документів або зовсім відсутні захисні елементи, або імітовані окремі з них. Відрізнити документ, виготовлений зазначеним способом, можна використовуючи різні режими освітлення, а саме УФ- та ІК-випромінювачі.

Якщо бланк документу справжній, тобто відповідає встановленому зразку, змінам можуть підлягати його реквізити. В залежності від виду бланка реквізити в документах можуть вноситись наступними способами – рукописним текстом різними пишучими приладами, за допомогою копіювально-розмножувальної техніки (струменево-крапельний, лазерний, термосублімаційний принтери). Способи внесення змін в реквізити залишаються сталими: виправлення, дописка, підчистка, травлення, змивання, монтаж. В сучасному житті вони можуть використовуватись у поєднанні з комп'ютерною обробкою, що суттєво ускладнює виявлення змін в документі.

При огляді документу поліцейський може застосовувати різноманітну техніку (портативні мікроскопи, лупи, освітлювачі) та методи дослідження, що не пошкоджують та не змінюють його. Важливим фактом є правильне поводження з ними. У документи неприпустимо вносити будь-які зміни шляхом обведення, підкреслення, інших позначок; пошкодження аркушів документів тощо.

З цього приводу слушно зазначає В.В.Бірюков, що при роботі з документами не можна допускати впливу води чи розчинників, залишати їх під дією прямих сонячних променів, не допускати дії високих і низьких температур на нього, не робити будь-яких написів, не допускати перегинання й іншого втручання як у змістовну частину документа, так і в матеріальний носій (диски, дискети тощо). Дотримання зазначених вимог забезпечує схоронність слідів, які в подальшому можливо досліджувати в якості об'єктів судової експертизи.

Таким чином, науково-технічний прогрес сприяє застосуванню більш досконалих способів фальсифікації документів, що значно

ускладнює процес їх виявлення. Проте комплексне вивчення вказаних ознак в своїй сукупності дозволяє поліцейським професійно провести огляд документів та повною мірою використати інформацію, що в них міститься.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про національну поліцію» – 02.07.2015 № 580-VIII. Закон України «Про Національну поліцію» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
2. Методика технічної експертизи документів (загальна частина) / ДНДЕКЦ МВС України. Київ 2007 – 36 с.
3. Криміналістична техніка: Навч. Посібник/ Кол. авторів; За ред. А.В. Кофанова. К.: – 2006. – 456 с.
4. Криміналістичне документознавство: практ. Посіб. / В.В. Бірюков, В.В. Коваленко, Т.П. Бірюкова, К.М. Ковальов; за заг. Ред. В.В. Бірюкова. – К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2007. – 332 с. – Бібліогр.: 323-330.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України». – Х. Одиссей, 2012. – 360 с.
6. Шепитько В.Ю. Криміналістика: Курс лекцій. Издание второе, переработанное и дополненное. — Х.: ООО «Одиссей», 2005.— 368 с.

Богомолова Олена Сергіївна,
судовий експерт Харківського
НДЕКЦ МВС України

ЩОДО ЗАВДАНЬ СУДОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Судово-економічні експертизи являють собою окремий клас експертних досліджень, об'єднаних спільністю знань економічних наук. Ґрунтуючись на спеціальних знаннях, в процесі проведення судово-економічних експертиз експерти можуть встановити і оцінити ознаки викривлень економічної (бухгалтерської) інформації, і визначити економічні наслідки таких фактів, в тому числі виявити ступінь їх впливу на результати фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання.

Ефективність проведення економічної експертизи багато в чому залежить від правильного розуміння ініціатором можливостей даного виду експертизи, меж компетенції судового експерта-економіста і кола вирішуваних питань.

Не слід призначати економічну експертизу, якщо для вирішення того чи іншого питання ініціатору досить оглянути і долучити до провадження